

relații financiar - valutare și comerciale internaționale

ghidul lucrătorului de comerț exterior

Reglementări privind mecanismul de export-import

Înscriindu-se în sistemul raporturilor juridico-economice care iau naștere între întreprinderile din țara noastră, în vederea realizării prevederilor de plan, mecanismul de export/import prezintă unele particularități determinate de prezența unor elemente de extraneitate și, în principal, de faptul că unul din aceste raporturi are ca subiect — parte în contract — o persoană juridică sau fizică străină. Ca urmare, suportul juridic al mecanismului de export cît și al celui de import îl constituie, pe de o parte, contracte economice, deci contracte interne, iar pe de altă parte, contracte comerciale internaționale. Evident, așa cum vom sublinia în continuare, între cele două tipuri de contracte se impune o perfectă sincronizare, constituind împreună un mecanism unitar, cu o funcție bine determinată: realizarea planului de export și import.

mecanismul de export

Activitatea de export este reglementată printr-o serie de acte normative care, în totalitatea lor, conturează mecanismul intern și extern de export. În principiu, orice operațiune de export se derulează prin intermediul a două contracte fundamentale:

— contractul economic de livrări pentru export (care, în unele cazuri limitate, este înlocuit de contractul economic de comision pentru export);

— contractul comercial de vânzare-cumpărare internațională, precedat, în unele cazuri, de contracte de intermediere.

a) **Mecanismul intern de export.** — În prezent, contractele de livrări pentru export constituie suportul principal al mecanismului intern de export, fiind reglementat prin art. 75—77 din L. nr. 71/1969. Potrivit acestui mecanism, unitățile producătoare sînt furnizoare, iar întreprinderile de comerț exterior sînt beneficiare de mărfuri destinate exportului. Pentru ca acest mecanism de export să răspundă

cerințelor fundamentale actuale — intensificarea exporturilor, celeritatea operațiunilor și calitatea ridicată a mărfurilor destinate piețelor externe —, prin acte normative, confirmate de practică, a fost creat un cadru economico-juridic adecvat, care poate fi sintetizat astfel:

— în baza planului cincinal și a detalierei lui anuale și cu respectarea întocmai a convențiilor de export, întreprinderile de comerț exterior încheie **contracte comerciale internaționale**, de preferință de lungă durată, și, în funcție de ramura economică, **contracte-cadru**;

— potrivit prevederilor de plan, care sînt detaliate prin fișele tehnice pentru export, anexe la convențiile cincinale și anuale de export, și în conformitate cu contractele externe perfectate, întreprinderile producătoare de mărfuri pentru export și întreprinderile de comerț exterior exportatoare încheie **contracte economice de livrări pentru export**;

— față de specificul activității de export și al actelor normative care au incidență asupra contractelor de livrări pentru export, în practică, asupra a trei probleme mai importante se pot naște discuții între părți: nivelul calitativ al mărfurilor, prețul de facturare și termenele de livrare.

Între contractele de livrare pentru export și contractele comerciale internaționale de vânzare-cumpărare **trebuie să fie o strînsă legătură, o interferență intensă**, determinată, în primul rînd, de obiectul lor identic: mărfuri a căror proprietate urmează a fi transferată cumpărătorului extern, la termenele stabilite, contra unui preț, prin conlucrarea sincronizată dintre exportator și producătorul intern. Ca urmare, credem că stabilirea în cadrul contractelor de livrare pentru export de termene fixe pe zile calendaristice în interiorul anului de plan, nu poate fi socotită ca o regulă imperativă; astfel, dacă în contractul extern se prevede ca livrarea să aibă loc pînă la sfîrșitul unei anumite luni nici un argument de ordin economico-juridic nu poate să pledeze pentru stabilirea în contractul intern a unei anumite zile de livrare din luna respectivă. Tot astfel, din necesitatea sincronizării contractului intern cu cel extern este firesc să nu se țină seama de data de 31 decembrie, cînd în contactul de vânzare internațională cumpărătorul străin a solicitat, de exemplu, ca termen de livrare ultima decadă a lunii ianuarie. Este un exemplu tipic de

RELATII FINANCIAR-VALUTARE

neaplicare a principiului anuității contractelor economice. În materie de livrări pentru export.

Pentru ca între contractul comercial de vânzare internațională și cel de livrări pentru export să se poată realiza o corelare perfectă, Legea nr. 71/1969, la art. 75 prevede că „Contractele economice de livrare, executări de lucrări sau prestări de servicii pentru export se încheie pe baza contractelor externe, în termen de 10 zile de la data primirii comenzilor emise de către întreprinderile de comerț exterior”.

În cadrul mecanismului de export prezentat, întreprinderile de comerț exterior sînt părți în ambele contracte: vânzător în contractul comercial internațional și beneficiar în contractul de livrări pentru export. În acest ultim contract, riscurile trec de la furnizor la beneficiar, potrivit art. 41 din Legea contractelor economice pe data:

- predării produselor către întreprinderea de comerț exterior beneficiară;
- predării produselor către organizația de transport;
- trecerii produselor în custodie, cu acordul întreprinderii de comerț exterior beneficiare.

Legat de mecanismul intern de export, subliniem că în anumite situații raporturile contractuale au la bază contractul de comision, în care întreprinderile producătoare sînt comitente, iar întreprinderile de comerț exterior comisionare; ca urmare, acestea încheie contractele externe în nume propriu, dar în contul producătorilor.

b) **Mecanismul extern de export** este diferit în funcție de regimul economic și social, respectiv sistemul relațiilor de producție din țările partenere. Astfel, cu parteneri din țările socialiste membre C.A.E.R., precum și cu cei din alte țări socialiste mecanismul este același, respectiv unic: în baza acordurilor comerciale și de cooperare economică, organizațiile specializate în operațiuni de comerț exterior din țările respective încheie contracte comerciale internaționale, iar după executarea lor, decontarea se face fie bilateral, prin băncile de comerț exterior din țările celor doi parteneri contractuali, fie multilateral, prin B.I.C.E., cu sediul la Moscova.

Cu țările cu economie capitalistă, comerțul internațional se realizează printr-o multitudine de căi, trei fiind mai importante din punctul de vedere al întreprinderilor de comerț exterior din țara noastră: exportul direct către consumatorii finali, folosindu-se ca instrument juridic contractul comercial de vânzare-cumpărare internațională; exportul în baza aceluiași instrument juridic către cumpărători externi angroșiști care revind mărfurile importate consumatorilor finali, fie direct prin rețele proprii de desfacere, fie prin rețele de detaiști pe cont propriu; exportul prin folosirea de intermediari — reprezentanți locali —, instrumentele juridice fiind, pe de o parte, contractul de mandat sau comision, iar pe de altă parte, contractul comercial de vânzare internațională.

Pe măsura intensificării desfacerii mărfurilor noastre prin societățile comerciale mixte cu sediul în străinătate, constituite cu participare românească, care au ca obiect comercializarea de mărfuri, mecanismul de export prin intermediere capătă un conținut care se apropie tot mai mult de interesele întreprinderilor noastre de comerț exterior: un grad sporit al securității și echității vânzărilor externe prin intermediul acestora, datorită posibilităților mărite de control asupra activității lor. În același timp,

potrivit indicațiilor directoare, se tinde la trecerea într-o măsură mai mare — în raport cu aceste societăți — la exportul bazat pe vânzare-cumpărare internațională, ceea ce presupune acțiuni pe cont propriu ale acestora

mecanismul de import

Actele normative au creat un cadru organizatoric a activității de import care are la bază trei tipuri de contracte:

— contracte economice de comision, care se încheie între întreprinderile beneficiare intermediare de import — de regulă, baze de aprovizionare — și întreprinderile de comerț exterior importatoare;

— contracte comerciale de vânzare-cumpărare internațională, încheiate de întreprinderile de comerț exterior comisionare, importatoare — în nume propriu, dar în contul beneficiarului de import comitente —, cu vânzătorii externi;

— contracte economice de livrare, care se încheie între întreprinderile beneficiare intermediare de import și cele beneficiare efective ale produselor importate.

a) **Funcțiile contractului economic de comision.** Contractul economic de comision pentru import poate fi definit ca fiind acel contract prin care o întreprindere beneficiară de import, denumită comitentă, dă mandat unei întreprinderi de comerț exterior — comisionară — să încheie contracte comerciale de vânzare internațională, în nume propriu, dar în contul comitentei, pentru importul produselor prevăzute în plan și să urmărească derularea lor. Așadar, funcția fundamentală a contractului de comision este de a investi pe comisionară cu mandatul necesar desfășurării tuturor activităților necesare realizării importurilor prevăzute în plan, în condițiile stabilite de comitentă, potrivit intereselor de producție ale beneficiarilor finali, manifestate prin fișele tehnice de import sau prin orice alte documente.

De regulă, activitățile pe care le desfășoară întreprinderile de comerț exterior comisionare, în contul comitentelor, sînt următoarele: prospectează piața externă pentru a furniza beneficiarilor de import oferte corespunzătoare fișelor tehnice; încheie contracte externe, pe relații corespunzătoare acordurilor, în concordanță cu prevederile planului valutar, cu respectarea elementelor din fișa tehnică și a avizului comitentului, în condițiile și la prețurile cele mai favorabile, pe bază de analize și documentații de prețuri; transmit comitentului elementele esențiale ale contractului extern sau copia acestuia, îndată ce se află în posesia lui; urmăresc executarea contractului extern, din punct de vedere comercial și juridic; dau instrucțiuni organizațiilor competente pentru transportul și vămuirea mărfurilor, încheind, cînd este cazul, contractele aferente în formele comitentului; efectuează plățile externe, întocmind formele necesare în acest scop; emit facturi privind decontarea internă, conform dispozițiilor normative în vigoare; transmit furnizorilor externi reclamațiile comitentului și urmăresc rezolvarea lor potrivit prevederilor contractului extern; fac demersurile necesare, direct sau prin intermediul organizațiilor de specialitate, pentru obținerea despăgubirilor cuvenite, în cazul degradării, distrugerii sau pierderii mărfurilor contractate, în timpul transportului lor, pe parcursul extern; virează comitentului

sumele incasate de la vinzătorii externi în contul reclamațiilor și a penalizărilor obținute de la aceștia, potrivit reglementărilor legale în vigoare; susțin și apără drepturile și interesele comitentului rezultând din contractul extern; în cazul când pretențiile părților din acest contract nu pot fi rezolvate pe cale amiabilă, susțin și aceste drepturi în fața organelor arbitrale sau a instanțelor judecătorești competente.

b) **Sincronizarea contractului comercial internațional cu contractul economic de livrări.** Pentru ca contractele comerciale internaționale ce se încheie de comisionare să răspundă funcției pe care o au — aprovizionarea beneficiarilor finali de import — este imperios necesar ca acestea să fie perfect corelate cu contractele economice de livrări pe care le încheie beneficiarii intermediari, cu întreprinderile cărora le sînt destinate produsele care urmează să fie importate.

Sincronizarea celor două tipuri de contracte este condiția fundamentală pentru ca mecanismul de import, așa cum este reglementat în prezent, să dea rezultatele necesare. Pentru această sincronizare, în afara identității cantității și calității produselor înscrise în cele două contracte, prezintă un rol determinant modul de stabilire a termenelor de livrare. Cu alte cuvinte, se impune ca clauzele privind termenele din contractele economice de livrări să fie astfel formulate încît să țină seama de practica din comerțul internațional. Este bine cunoscut că în contractele comerciale de vânzare internațională termenele de livrare se stabilesc pe trimestre și, în cel mai bun caz, pe luni; ca urmare, stabilirea în contractele economice de livrări de termene pe zile calendaristice ar fi în dezacord cu această practică. Plecînd de la realitățile obiective arătate, Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe a dat, în cadrul rezolvării unei neînțelegeri precontractuale, următoarea soluție, cu valoare de principiu: „Produsele (în contractul intern) se vor livra pe măsura sosirii din import, în termen de 5 zile de la recepția în bază, dar nu mai tîrziu de ultima zi a trimestrului prevăzut în repartiție” (n.c. 11 078, din 15 august 1979).

Așadar, s-a renunțat la termene fixe calendaristice; însă s-a prevăzut obligația ca mărfurile să fie livrate în 5 zile de la sosirea lor din import, dar nu mai tîrziu pînă în ultima zi a trimestrului prevăzut în repartiție. Evident, pentru ca livrarea către beneficiarul final să se facă pînă în ultima zi a trimestrului este imperativ necesar ca în contractul comercial de import termenul de livrare de la care încep să curgă penalizările să fie astfel stabilit încît produsele contractate să aibă timpul necesar să treacă frontiera română și să ajungă la beneficiarul intermediar — de regulă o bază de aprovizionare — cu cel puțin cinci zile înainte de a se termina trimestrul respectiv. Așa fiind, ori de cîte ori în contractul comercial de import se înscriu ca termene de livrare ultima lună a trimestrului sau se acordă un număr de zile „libere de penalizări” după ultima zi a trimestrului, contractul respectiv va fi privit ca necorelat cu contractul economic de livrări.

dr. Al. DETEȘAN

conjunctura pe piețele valutare și de capital

Factori care influențează cursurile de schimb

Majoritatea evenimentelor și tendințelor din economiile occidentale și din economia mondială se repercutează, într-o formă sau alta, asupra inflației de pe piețele valutare, în consecință asupra evoluției cursurilor de schimb. Din această multitudinea de factori prezentăm în continuare pe cel cu influența cea mai evidentă.

Influențele cele mai notabile asupra evoluției cursurilor de schimb o au balanțele comerciale și balanțele de plăți curente. Soldurile balanței comerciale se publică lunar (cu întîrziere de 1—2 luni), iar soldul balanței plăților curente se publică trimestrial (întîrziere de 2—3 luni). Modificarea rezervelor oficiale se publică săptămînal și lunar. În lunile ianuarie-martie se publică datele pentru întreg anul precedent, dar estimări și anticipări destul de apropiate de realitate sînt disponibile încă înainte de sfîrșitul anului. În general, deficitul de balanță acționează în sensul scăderii cursului, în timp ce excedentele în sensul creșterii, dar de o importanță deosebită este mărimea excedentului (deficitului) și tendința de durată a acestuia (de accentuare, de atenuare etc.).

Urmărirea situației de pe piețele valutare relevă faptul că starea balanțelor de plăți este unul din factorii cel mai importanți care influențează pe termen scurt, dar și mai îndelungat evoluția cursurilor de schimb. Agravarea unui deficit al balanței de plăți indică în mod cert slăbirea poziției monedei respective, iar, în lipsa unor factori pozitivi de contrabalansare, scăderea cursurilor. Un exemplu concludent este criza dolarului din 1977—1978, cauzată în principal, de deficitul record al balanței comerciale și de plăți curente a S.U.A. Perpetuarea sau accentuarea dezechilibrelor din plățile internaționale sînt, de asemenea, un semnal prevestitor al crizelor de pe piețele valutare. Astfel, dezechilibrele de amploare necunoscută ale balanțelor de plăți după majorarea prețului țițeiului în 1973 au constituit un prim semnal al fluctuațiilor eractice ale cursurilor de schimb în anii care au urmat.

Cursurile de schimb sînt influențate nu numai de starea balanțelor de plăți, dar și de factorii economici și politici care acționează vizibil asupra balanțelor de plăți. Astfel, diferite măsuri de politică economică menite să stimuleze exporturile (subvenționarea exporturilor, introducerea de programe de ajutorare a exportatorilor, acordarea de facilități speciale ramurilor orientate spre export etc.) influențează favorabil cursul de schimb al monedei în cauză, chiar în condițiile în care balanța comercială sau de plăți curente este deficitară. La import, situația este inversă: măsurile de restricționare a importurilor sprijină cursul monedei naționale (de exemplu, introducerea depozitului prealabil la import în Italia în 1977 a influențat pozitiv, pentru o perioadă, cursul lirei italiene).

În același context, cursul de schimb este influențat, pozitiv sau negativ, de factorii sau indicatorii economici care se repercutează asupra diferitelor posturi ale balanței de

RELAȚII FINANCIAR-VALUTARE

plăți : productivitatea industriei naționale, grevele sau conflictele de muncă din anumite sectoare legate de comerțul exterior (astfel, grevele docherilor) sau din ramurile orientate spre export ; investițiile în ramurile cele mai dependente de comerțul exterior ; evoluția grupelor principale de produse exportate sau importate etc. De exemplu, în ultimii ani, cursurile monedelor occidentale sînt influențate de situația importurilor de țitei ale țării emittente (scăderea puternică a cursului dolarului în 1977—1978 a fost atribuită, într-o măsură însemnată, majorării semnificative a importurilor de țitei ale S.U.A.).

● **Inflația.** Influența inflației asupra cursurilor de schimb se observă, atît pe termen scurt, cit și pe termen lung (în capitolul II se va trata problema influenței pe termen lung). Cursurile se dovedesc sensibile la evoluția fiecăruia din cei patru indicatori principali ai inflației interne : indicele prețurilor de consum (indicele prețurilor cu amănuntul sau indicele costului vieții) ; indicele prețurilor cu ridicata (sau indicele prețurilor la producător) ; indicele deflator al produsului național brut evoluția masei monetare.

Indicii de prețuri se publică lunar (creșteri lunare simple sau extrapolate la nivel anual), de regulă, cu o bună întîrziere. Indicele deflator se publică trimestrial, împreună cu cifrele privind evoluția produsului național brut, cu o întîrziere de cca. 2—3 luni. Evoluția masei monetare se publică, de regulă, lunar, dar pentru unele țări (S.U.A., de exemplu) sînt disponibile și date săptămîinale (datele statistice reprezintă, de regulă, creșteri extrapolate la nivel anual, comparate cu obiectivele de creștere stabilite de autorități).

În general, informațiile care atestă accentuarea inflației, sau menținerea ei la niveluri ridicate, influențează imediat cursul de schimb al monedei în cauză ; pe termen mai îndelungat, influența negativă se menține dacă tendința de accentuare a inflației se dovedește de durată și peste media din celelalte țări. Evoluția masei monetare a căpătat, în ultimul timp, o importanță deosebită ca urmare a faptului că teoria monetaristă s-a adevărit în bună măsură în practică : orice expansiune monetară peste necesitățile economice este inflaționistă, degenerînd (cu o întîrziere de cel mult 16—20 luni) în creșteri de prețuri. În consecință, pe piețele valutare evoluția masei monetare este considerată, de multe ori, ca indicator cu putere de prognoză a creșterilor viitoare de preț. De exemplu, slăbirea relativă a poziției francului elvețian și mărcii vest-germane, la începutul anului 1979, s-a datorat, în parte, creșterii rapide a masei monetare în cele două țări, ca urmare a intervențiilor masive de sprijinire a dolarului efectuate în 1977 și 1978 (este semnificativ că în primele luni ale anului 1979 creșterile de preț din cele două țări erau deosebit de mici).

● **Factori care generează presiuni inflaționiste.** Pe piețele valutare, se anticipează evoluția viitoare a inflației și de aceea o influență notabilă asupra cursurilor de schimb o au factorii care determină presiuni inflaționiste : deficitele bugetare, sistemul de impozitare ; cheltuielile guvernamentale ; evoluția salariilor și a costurilor ; măsurile de control a prețurilor, salariilor, profiturilor ; contractele sociale de muncă ; evoluția productivității ; evoluția cererii globale ; intrările de capital care generează expansiunea masei monetare ; creșterea prețurilor la produsele importate ; evoluția prețurilor la materiile prime și la energie etc. De asemenea, caracterul politicii economice (politica monetară sau

politica fiscal-bugetară) prezintă importanță ; astfel, politica monetară expansionistă (reducerea dobînzilor, expansiunea creditului etc) accentuează, de obicei, presiunile inflaționiste. Politica monetară restrictivă atenuază presiunile inflaționiste, sprijinind cursul de schimb (astfel luarea unor măsuri monetare restrictive în S.U.A. la începutul lunii octombrie 1979 a oprit, pentru o anumită perioadă, scăderea cursului dolarului).

● **Nivelul dobînzilor.** Un nivel înal al dobînzilor într-o anumită țară atrage capitaluri străine, face mai atractive activele în moneda țării respective, determinînd creșterea cursului (un nivel scăzut al dobînzilor acționează în sens invers). Nivelul dobînzilor are, probabil, efectul cel mai rapid și cel mai evident asupra cursului de schimb ; de aceea manevrarea dobînzilor interne, în special prin intermediul taxei oficiale a scontului, este instrumentul cel mai frecvent utilizat de autorități pentru depășirea momentană a situațiilor de criză de pe piețele valutare. În acest sens, se poate observa cu șurînță că țările care au monede aflate sub presiunea scăderii cursului (în 1979, de exemplu Anglia, S.U.A.), au taxele cele mai ridicate ale scontului.

Dobînzile pe piața monetară și a capitalurilor pe termen scurt (dobînzile la depozitele bancare, la împrumuturile acordate de bănci, la bonurile de tezaur, la efectele comerciale și financiare pe termen scurt etc.) sînt mai strins corelate de evoluția cursurilor de schimb decît dobînzile de pe piața capitalurilor pe termen mediu și lung. Reprezentative pentru nivelul dobînzilor pe piața monetară dintr-o anumită țară sînt : taxa oficială de scont ; rata dobînzii preferențiale (dobînda de bază) ; rata dobînzii la bonurile de tezaur și rata dobînzii la depozitele bancare pe 3 sau 6 luni.

Importanța tot mai mare a pieței eurovalutelor în mișcările de capitaluri internaționale face ca nivelul dobînzilor la depozitele în eurovalute (eurodolari, euromărci, eurofranci elvețieni, eurofranci francezi, eurolire sterline) să aibă o influență în creștere asupra cursului monedelor respective.

● **Cotațiile la termen și operațiunile tehnice.** Pentru protejare împotriva riscului rezultat din fluctuațiile de curs, pe piețele valutare s-a dezvoltat mecanismul cotării la termen : acesta este asemănător cu cel existent la bursele de mărfuri. Pe piața valutară la termen se vînd (se cumpără) sume care se vor transfera la o dată viitoare, dar la un nivel de curs stabilit la data încheierii tranzacției (cotația la termen). Cele mai folosite sînt cotațiile la trei luni, dar, de regulă, se cotează de la 1 la 12 luni și uneori chiar peste un an.

Cotațiile la termen influențează cursurile la vedere prin trei tipuri de operațiuni : arbitrajul de dobîndă ; hedging-ul și acoperirea ; speculațiile (acestea sînt prezentate în anexa 1). Influența este evidentă pe termen scurt, putîndu-se aprecia că fluctuațiile zilnice ale cursului (abaterile de la tendință) sînt determinate hotărîtor de aceste operațiuni : „sentimentul pieței” joacă, de asemenea, un rol esențial.

Alături de aceste operațiuni, influență pe termen scurt asupra cursului de schimb au și altele tipuri de operațiuni tehnice : operațiunile de „luări de profit” (după modificări importante de curs, se fac operațiuni inverse pentru materializarea profitului) ; operațiuni de „înghețare” (după înregistrarea de pierderi, pentru a evita amplificarea lor, se

închid operațiunile respective): operațiunile de sfârșit de săptămână, lună, trimestru sau an (se clarifică pozițiile în diferite monede, se lichidează poziții etc.).

● **Intervențiile oficiale pe piața valutară.** Vinzările și cumpărările de monede străine efectuate de băncile centrale acționează direct asupra raportului cerere-ofertă de pe piețele valutare și, în funcție de mărimea lor, influențează mai mult sau mai puțin cursul de schimb (cumpărarea de monedă națională prin vânzarea de monede străine din rezervele oficiale determină creșterea cursului monedei naționale și invers). Intervențiile se efectuează în special în dolari, dar, în ultimii ani au luat amploare intervențiile efectuate în mai multe monede (de exemplu, în cadrul sistemului monetar vest-european). În cazul principalelor monede occidentale pentru ca intervențiile oficiale să se facă „simțite” în evoluția cursului, suma lor zilnică trebuie să depășească 5—10 milioane dolari: intervențiile care depășesc un nivel zilnic de 30 milioane dolari sunt considerate intervenții mari.

Existența unor intervenții repetate și de amploare pe piața valutară poate fi folosită ca semnal al unor importante presiuni speculative asupra monedei respective și ea poate prevesti apropiate modificări de amploare a cursurilor de schimb. În general, intervențiile oficiale pe piețele valutare pot cel mult să amine pentru o anumită perioadă, modificarea de curs cerută de piață: pe termen mai îndelungat, influența factorilor economici fundamentali (inflația, balanța de plăți etc) este hotărâtoare. De exemplu, intervențiile masive de sprijinire a dolarului în 1977 și 1978 nu au reușit să oprească scăderea cursului de schimb al acestuia.

● **Controlul direct al operațiunilor valutare de către guvern.** Deoarece constituie abateri de la principiul pieței libere și al convertibilității, în cazul principalelor țări occidentale asemenea măsuri sunt luate numai în ultimă instanță (de exemplu, atunci când au loc creșteri sau scăderi exagerate de curs care s-au dovedit insensibile la „tratarea” cu ajutorul altor instrumente de politică economică). De obicei, măsurile de control sunt eficace și influențează cursul de schimb în perioada în care sunt în vigoare; după suspendarea sau atenuarea controlului, cursul de schimb poate să-și reia, însă, tendința inițială. Astfel, controlul valutar la intrările de capital în Elveția, instituit de mai multe ori începând cu anul 1973, a oprit temporar presiunile speculative asupra francului, dar după fiecare atenuare a acestuia, cursul francului a înregistrat din nou majorări sensibile.

● **Ciclul economic.** Influența cea mai vizibilă a ciclului economic asupra cursurilor de schimb este cea prin intermediul balanțelor de plăți. Structura internă a economiilor dezvoltate face ca în perioadele de avânt conjunctural importurile să devanseze — cel puțin într-o fază inițială — creșterea exporturilor. De aceea, în cazul multor țări capitaliste, perioadele de creștere economică sunt însoțite de situații mai puțin favorabile ale balanțelor comerciale și de plăți decât perioadele de recesiune. Un exemplu concludent în acest sens este S.U.A. După scăderea puternică a cursului dolarului în 1973—1974 a urmat o redresare sensibilă în 1975—1976, ca urmare a faptului că balanța comercială și de plăți curente a S.U.A. au înregistrat excedente majore în perioada de recesiune. În 1977 și 1978, creșterea

susținută a economiei americane a determinat sporirea rapidă a importurilor și înregistrarea unor deficite record ale balanței comerciale și de plăți curente, ceea ce a contribuit la criza din ultimii ani a dolarului.

Acțiunea ciclului economic asupra cursurilor de schimb se face simțită și prin intermediul inflației. În perioadele de avânt conjunctural, inflația se accelerează, influențând nefavorabil evoluția cursului; în perioadele de recesiune, creșterea prețurilor slăbește, ceea ce acționează favorabil asupra cursului de schimb. Desigur, aceste corelații nu sunt general valabile: de exemplu, apariția stagflației (coexistența inflației cu recesiunea) sau a „cercului vicios” schimbă datele problemei. De asemenea, în cazul unor economii orientate spre piețele externe (R. F. Germania, Japonia), exporturile cresc rapid în fazele de avânt conjunctural, deversând uneori importurile.

● **Somajul.** Cursurile de schimb se dovedesc mai puțin sensibile la informațiile privind somajul. Influența acestuia se face simțită indirect, prin intermediul ciclului economic, somajul fiind un indicator al acestuia.

● **Productivitatea și competitivitatea.** Informațiile privind evoluția productivității muncii într-o economie parvin, de regulă, cu o oarecare întârziere (câteva luni) și în consecință influența lor asupra cursurilor de schimb nu este imediat vizibilă. Totuși, pe termen lung este larg recunoscut faptul că productivitatea este unul din factorii cei mai importanți care influențează valoarea și stabilitatea unei monede. O situație similară o are competitivitatea produselor unei economii pe piețele externe, cu mențiunea că, spre deosebire de productivitate, aceasta nu poate fi măsurată cu un singur indicator.

● **Poziția monedei în relațiile monetar-financiare internaționale.** Când o monedă joacă un rol important în finanțele internaționale, valoarea și cursul ei de schimb reflectă acest lucru: în general, cursul acestei monede devine foarte sensibil la acțiunea factorilor psihologici, între care încrederea joacă un rol central. Astfel, atâta timp cât a inspirat încredere deplină, până în 1970, dolarul a avut o valoare relativ stabilă. Erodarea continuă a încrederii în dolar a determinat, în ultimii ani, o instabilitate pronunțată a cursului monedei americane.

● **Manevrarea cursului de către marile bănci și societăți multinaționale.** Ultimii ani au confirmat faptul că serviciile de schimb valutar ale marilor bănci și departamentele financiare ale societăților multinaționale joacă un rol important în evoluția cursurilor pe termen scurt (de la câteva zile la câteva luni). Datorită fondurilor lichide considerabile de care dispun, marile bănci și societățile multinaționale pot dezechilibra pentru moment, în direcția în care o doresc, raportul cerere-ofertă de pe piețele valutare. Astfel de operațiuni sunt facilitate de piața eurovalutelor, unde controlul exercitat de autorități este slab sau inexistent. Există indicii — confirmate parțial de unele scandaluri de culise — că între serviciile de schimb valutar ale marilor bănci apar, cel puțin momentan, înțelegeri tacite privind direcționarea cursului de schimb în sensul dorit (se vorbește, figurativ, despre o „mafie” a arbitrajistilor).

● **Factorii politici.** În contextul actual al flotării și al agravării fenomenelor de criză din economia mondială, cursurile de schimb sunt influențate de factori diverși. De asemenea, datele și declarațiile politice prezintă o impor-

tanță aparte: ele pot avea o acțiune episodică asupra cursurilor, limitată la câteva zile dar în unele cazuri o influență de lungă durată. De exemplu, declarația unei finale personalități politice a guvernului american privind perspectiva ciclului economic în S.U.A. este interpretată într-un anumit sens pe piețele valutare, influențând pentru o anumită perioadă, evoluția cursului dolarului. De asemenea, declarația unor personalități din țările membre OPEC, privind intenția acestor țări de a renunța la dolar ca monedă de stabilire a prețului țițeiului, afectează cursul acestuia până în momentul în care declarația este uitată sau infirmată. În același timp o măsură politică de tipul hotărârii din 1976 a țărilor arabe de a nu mai accepta lire sterline la efectuarea plăților petroliere a „terminat” relativa stabilitate a monedei engleze, stabilitate care fusese înregistrată în 1974 și 1975 în ciuda deficitului record al balanței de plăți a Angliei, tocmai datorită folosirii lirei ca monedă de efectuare a plăților petroliere.

● **Factorii psihologici.** Psihologia celor care participă la operațiunile de schimb valutar și, în acest context interpretările date diferitelor fenomene joacă un rol de primă importanță în ceea ce privește mișcările curente ale cursurilor de schimb. Anticipările și prognozele care se fac în legătură cu perspectivele unei monede — în special dacă vin din partea unor cercuri autorizate și cu bun renume — creează de multe ori tendințe proprii de curs.

Mugur ISARESCU

drept și uzanțe internaționale

Aspecte economice ale falimentului

În raporturile comerciale internaționale cu parteneri din statele cu economie capitalistă, problemele privind falimentul prezintă interes practic pentru întreprinderile românești de comerț exterior, în eventualitatea în care s-ar găsi, pe măsura derulării acestor raporturi, în poziția de creditor participanți la masa credală, atunci când partenerul extern, încetându-și plățile pentru datoriile sale comerciale, a fost declarat în stare de faliment. Într-o asemenea situație, pentru întreprinderea română de comerț exterior creditoare procedura falimentului constituie calea unică de realizare a creanței sale, știut fiind faptul că din momentul declarării falimentului, debitorul falit este desesizat de toate bunurile ce îi aparțin, acestea fiind afectate satisfacției creditorilor săi constituiți în masa credală. Se instituie astfel o procedură de executare silită concursuală, plata creditelor făcându-se prin repartii proporționale. Având în vedere aceste considerente, în practica raporturilor comerciale internaționale, falimentul partenerului extern ridică o serie de probleme, cu implicații mai ales de ordin economic, din pricina conflictelor ce se pot ivi referitor la legea aplicabilă efectelor și executării sale.

Ca urmare a desesizării, comerciantului falit pierde atât dreptul de administrare asupra tuturor bunurilor aflate în patrimoniul său, cit și pe acela de a dispune de acestea.

În consecință, falitul nu mai poate face, în ceea ce privește bunurile sale, nici un act opozabil creditorilor săi, deoarece desesizarea are ca scop tocmai ocrotirea intereselor acestora. Din punct de vedere al ocrotirii intereselor economice ale creditorilor, se cuvine deci reținut faptul că desesizarea nu este sancționată cu nulitatea actelor ulterioare făcute de falit, ci cu neopozabilitatea acestora creditorilor săi. Ca atare, înlăturarea acestor acte se va obține nu prin declararea nulității lor pe calea unei acțiuni în anulare, ci prin constatarea că ele nu sînt opozabile creditorilor fiind fără nici un efect asupra drepturilor acestora.

Consecințele economice ale desesizării se răsfrîng asupra poziției creditorilor în sensul că aceștia nu mai pot porni sau continua urmărirea individuală împotriva debitorului falit. Datoriile acestuia devenind scadente pe data pronunțării hotărârii declarative în stare de faliment, urmărirea se concentrează în mina sindicului sau curatorului, asupra căruia trece administrarea tuturor bunurilor debitorului falit, prin efectul acelei hotărâri. Funcția economică a sindicului este aceea de a administra și lichida bunurile falitului, repartizînd sumele obținute între creditori după ce, în prealabil, s-au achitat datoriile falimentului. Prin repartii efectuată de sindic, fiecare creditor primește o cotă proporțională cu creanța sa.

Prin declararea falimentului, întreg patrimoniul debitorului falit este afectat creditorilor săi, care sînt uniți deplin drept, din momentul pronunțării sentinței declarative, în scopul realizării creanțelor lor. Astfel uniți, toți creditorii formează o masă credală sesizată cu toate bunurile falitului, în vederea lichidării acestora. Masa credală este formată din toți creditorii falitului care au creanțe anterioare declarării falimentului și care figurează pe tabloul alcătuit de sindic, conform registrelor comerciale ale falitului. Masa credală este constituită definitiv din creditori ale căror creanțe au fost verificate și admise la pasivul falimentului. În practică trebuie reținut faptul că prin decizia de verificare și admitere a unei creanțe la pasivul falimentului se statuează definitiv atît asupra existenței creanței, cit și asupra valorii sale. În consecință, întreprinderile românești de comerț exterior creditoare în falimentul partenerului extern au obligația să depună creanțele lor în mina sindicatului spre verificare și admitere. Depunerea creanțelor trebuie făcută, sub sancțiunea decăderii, în termenul stabilit prin legea forului, intrucit verificarea și admiterea constituind o procedură judiciară sînt supuse regulii *lex fori*.

Constituirea masei credale asigură egalitatea creditorilor în scopul satisfacerii drepturilor lor. Riscurile falimentului se împart între creditori, aceștia avînd astfel posibilitatea să recupereze fiecare o parte proporțională din creanțele lor. Totuși unele legislații acordă privilegiu creditorilor naționali, derogînd de la principiul formulat al egalității tuturor creditorilor unui debitor falit. Astfel, unele legislații latino-americane, între care cele din Argentina, Brazilia, Peru, Costa Rica, Uruguay, Nicaragua etc. acordă privilegiu creditorilor naționali ai unui faliment declarat pe teritoriul statului respectiv, dispunînd că creditorii străini nu au vocație de a participa la urmărirea concursuală a bunurilor falitului decît dacă mai rămîne un sold disponibil pentru satisfacerea drepturilor acestora. Se cuvine deci reținută pentru practica întreprinderilor românești de comerț exterior această derogare de la principiul egalității

creditorilor unui debitor falit care există în legislațiile unor state latino-americane, fiind recomandabil a se verifica atent posibilitățile reale de solvabilitate înainte de angajarea în tranzacții comerciale cu parteneri externi din această parte a lumii.

Se înregistrează, de asemenea, derogări de la principiul egalității creditorilor unui debitor falit în realizarea creanțelor lor potrivit concepției pluralității și teritorialității falimentului. În această concepție, falimentul poate fi declarat în orice țară în care debitorul falit posedă o sucursală comercială independentă din punct de vedere economic, urmînd a fi supus regulii *lex fori*. Pot exista astfel mai multe falimente distincte pentru fiecare dintre sucursalele comerciale pe care debitorul falit le posedă în diferite țări. Efectele falimentului sînt însă teritoriale, fiind localizate asupra patrimoniului debitorului falit existent în statul respectiv. Potrivit acestei concepții, trebuie reținut faptul că un faliment declarat într-o țară străină nu poate fi invocat de ceilalți creditori pentru a veni în concurs cu creditorii naționali asupra bunurilor pe care debitorul falit le posedă în țara respectivă. Din punct de vedere economic, consecința este că un creditor național își conservă dreptul său de urmărire individuală asupra acestor bunuri putînd să-și acopere chiar integral creanța, iar creditorii străini să rămîină descoperiți.

Și în legislația statelor care aparțin sistemului de drept anglo-saxon există derogări de la principiul egalității creditorilor unui debitor falit în cazul așa-numitei categorii a „creditorilor asigurați”. Conform dispozițiilor cuprinse în *Bankruptcy Act* din 1883 cu modificările ulterioare din 1914 și 1926, un creditor care deține o ipotecă sau o garanție asupra uneia din proprietățile debitorului falit se numește „creditor asigurat”. Orice persoană situată într-o astfel de poziție se distinge de ceilalți creditori care sînt numiți „creditori neasigurați”. Dacă asigurarea este suficientă ca să-i acopere creanța, „creditorul asigurat” nu are nici un motiv să se teamă de declararea falimentului debitorului său; el va fi plătit în orice caz, chiar dacă ceilalți creditori vor primi foarte puțin sau nimic. Cu condiția să nu fi renunțat la asigurarea sa, „creditorul asigurat” va participa la masa credală, dacă este cazul, numai pentru restul din creanță peste valoarea declarată a asigurării sale.

Tuturor acestor concepții care prezintă elemente de natură a distruge echilibrul creditorilor în realizarea creanțelor lor le este opusă de obicei teoria unității și universalității falimentului, ca fiind cea mai adecvată exigențelor raporturilor comerciale internaționale contemporane. În această concepție, constant aplicată în practica judiciară franceză, hotărîrea declarativă în stare de faliment, respectiv lichidarea bunurilor, își produce efectele sale legale față de toți creditorii debitorului falit, inclusiv cei din străinătate. Urmărind unificarea reglementărilor comerciale internaționale, o convenție încheiată între țările scandinave a consacrat aplicarea acestei concepții în raporturile dintre ele.

Dată fiind finalitatea comună pe care o urmăresc, cele mai multe legislații naționale asupra falimentului cuprind reglementări menite să asigure realizarea drepturilor cuvenite creditorilor debitorului falit. Dintre aceste reglementări prezintă un deosebit interes practic sistemul de revocatorii falimentare prin care se obține readucerea în patrimoniul debitorului falit a bunurilor sale pe care le-a înstrăinat în fraudă drepturilor creditorilor săi.

Prin hotărîrea declarativă în stare de faliment se fixează și data la care debitorul falit a încetat plata datoriiilor sale comerciale. Stabilirea acestei date prezintă o deosebită importanță practică din următoarele considerente:

— se prezumă că de la această dată terțele persoane care au încheiat acte juridice cu falitul cunoscînd starea în care se găsea, au urmărit să-și facă o situație mai bună decît a celorlalți creditori, în paguba drepturilor acestora;

— se prezumă că falitul, încercînd să scoată din activul falimentului anumite bunuri sustrăgîndu-le astfel urmăririi concursuale, le-a înstrăinat prin acte juridice frauduloase sau simulate.

Intervalul de timp cuprins între data încetării plăților și ziua declarării falimentului este numit perioadă suspectă în legislațiile statelor care aparțin sistemului de drept latin. Principiul care stă la baza reglementării revocatoriilor falimentare în acest sistem este că toate actele juridice pe care falitul le-a încheiat în acest interval de timp sînt suspecte de fraudă față de creditori și pot fi deci desființate la cererea sindicului (curatorului) ca reprezentant al masei credale. Ca atare, asemenea acte juridice încheiate de falit în perioada suspectă sînt inopozabile creditorilor săi, desființarea acestora declarîndu-se prin hotărîre judecătorească.

În legislația statelor care aparțin sistemului de drept german, perioada suspectă nu este reglementată. Aceasta este însă numai o deosebire de tehnică juridică, revocatoriile falimentare, cu aceeași consecință a inopozabilității actului juridic respectiv față de creditori, avînd la bază atît epoca încheierii acestui act, cît și natura sau obiectul său.

Problema primește o altă soluție potrivit concepției pluralității și teritorialității falimentului. Conform acestei concepții, hotărîrea declarativă în stare de faliment pronunțată într-o țară străină nu poate fi invocată de ceilalți creditori împotriva creditorilor naționali pentru a obține desființarea actelor juridice încheiate de aceștia cu debitorul falit.

În sistemul de drept anglo-saxon, preferințele frauduloase acordate unui creditor în defavoarea celorlalți creditori în termen de șase luni de la data prezentării cererii de faliment sînt nule. Pentru ca sindicul (curatorul) să poată înlătura o asemenea preferință frauduloasă, acesta trebuie să dovedească că respectivul debitor a fost incapabil să-și plătească datoriile pe măsură ce deveneau scadente și că sopolul său era să acorde unui anumit creditor o preferință în defavoarea celorlalți creditori.

dr. Nicolae GHIMPA
Florin ALEXANDRU

Răspunderea subarmatorului pentru avarierea mărfurilor transportate

Transporturile maritime de mărfuri pot fi efectuate de către proprietarul-armator al navei sau de persoanele fizice ori juridice cărora acesta le-a închiriat nava pe un timp determinat. Deținătorul navei cu titlu de chiriaș, care o folosește și el în scopul executării de transporturi, este în genere desemnat cu denumirea de subarmator (*disponent owner*) sau navlositor principal.

RELAȚII FINANCIAR-VALUTARE

Acesta plătește proprietarului armator, în schimbul utilizării navei, chiria convenită, iar nu navlu. Nivelul chiriei nu are nici o legătură cu cantitatea de marfă transportată sau cu natura ei, calculându-se **pro rata temporis**.

În calitatea sa de căraș, subarmatorul își asumă față de expeditorul de mărfuri obligațiile obișnuite ale unui transportator maritim. Totuși, întrucât subarmatorul nu folosește propria sa navă, ci un mijloc de transport aparținând proprietarului armator, de aici decurg unele trăsături specifice ale răspunderii pentru avariile suferite de încărcătură în timpul călătoriei maritime. Asemenea particularități au fost evidențiate de Comisia de arbitraj de la București prin hotărîrea nr. 170 din 27 iunie 1980, care s-a referit la o navă închiriată printr-un contract de **time-charter**.

Înainte de a examina litigiul amintit, este necesar să precizăm că proprietarul-armator poate consimți închirierea navei către un subarmator în două moduri diferite, fie printr-un **charter by demise**, fie printr-un **time-charter**, ca în speța ce ne interesează. Deosebirile dintre cele două forme de închiriere a mijlocului de transport sînt însemnate și influențează substanțial răspunderea părților.

În cazul contractului de **charter by demise** (denumit de asemenea **demise charter** sau **bareboat charter**), nava este închiriată pe un timp determinat, fără echipaj sau materialele necesare călătoriei. În consecință, obligația de a angaja personalul navigant precum și de a procura combustibilul și orice alte materiale incumbă subarmatorului (**disponent owner**).

În cazul contractului de **time-charter**, dimpotrivă, nava este închiriată pe un timp determinat, împreună cu serviciile echipajului, care a fost angajat de către proprietarul-armator (**shipowner**). Comandantul, personalul tehnic de navigație și de deservire au încheiat, cu alte cuvinte, contractele de muncă cu proprietarul-armator și ca atare acționează la ordinele acestuia, chiar dacă nava este folosită de către subarmator (**disponent owner**).

Datorită deosebirilor semnalate, apar diferențe și din punctul de vedere al răspunderii pentru eventualele avarii suferite de marfă în timpul călătoriei maritime. În adevăr, numai în contractele de **time-charter** răspunderea subsistă intactă, în principiu, în sarcina proprietarului-armator (**shipowner**), care păstrează posesia și controlul navei pe care a închiriat-o, prin faptul că operațiunile de conducere și navigație ale acesteia sînt îndeplinite în continuare de către angajații săi. Primul dintre ei, și anume comandantul navei, prin însăși funcția sa, acționează în calitate de reprezentant al proprietarului-armator, iar nu al subarmatorului, în tot ce privește mijlocul de transport. Dintre actele juridice uzuale pe care le semnează comandantul fac parte conosamentele referitoare la mărfurile imbarcate pe navă. Emițînd conosamentul în calitatea arătată de reprezentant al proprietarului-armator (**shipowner**), comandantul îl angajează astfel pe acesta să răspundă, în calitate de persoană reprezentată, față de expeditorul mărfurilor.

Regimul juridic arătat este desigur avantajos pentru subarmator (**disponent owner**), care deși folosește nava spre a efectua transporturi pe tot intervalul de timp cît a închiriat-o prin **time-charter** și cu toate că încasează navlul de la expeditorul mărfurilor, totuși se află la adăpost de răspundere în cazul unor eventuale avarii suferite de încărcătură. Degrevarea de răspundere se explică prin faptul

că subarmatorul nu are nici un drept de a da ordine sau indicații comandantului navei în timpul transportului maritim, tocmai fiindcă nu este angajatul său. În lipsa oricărui raport de prepușenie între comandantul navei și subarmator, acesta rămîne un terț față de eventualele pagube suferite de marfă din cauze imputabile transportului.

Exonerarea de răspundere în aceste condiții a subarmatorului poate fi însă neconvenabilă expeditorului mărfii. În adevăr, dacă încărcătura suferă avarii în cursul transportului, iar răspunderea revine în mod exclusiv proprietarului armator (**shipowner**), nici expeditorul, nici destinatarul nu l-ar putea acționa în justiție sau în arbitraj, deoarece nu există raporturi juridice nemijlocite între ei. Iar în cazul în care expeditorul sau destinatarul s-ar îndrepta cu cererea în daune împotriva subarmatorului (**disponent owner**), acesta va opune desigur excepția lipsei sale de legitimare pasivă, dedusă din împrejurarea că nu răspunde pentru avarierea mărfii. În oricare ipoteză, pretențiile de despăgubiri ale expeditorului sau destinatarului s-ar învedera, așadar, nevalorificabile.

Pentru evitarea unor asemenea consecințe, expeditorul poate insera în contractul de **charter-party** clauze adecvate, prin care să fie angajată și răspunderea subarmatorului (**disponent owner**) în eventualitatea unor degradări ale mărfii în timpul transportului maritim. Desigur că stipularea clauzei la care ne referim este condiționată de acordul subarmatorului de a-și asuma o răspundere proprie, în calitate de căraș, independent de obligația de despăgubire ce incumbă proprietarului-armator.

Consecințele procesuale ale unei atari clauze, derogatorii de la regimul uzual al răspunderii subarmatorului, au fost examinate de C.A.B. prin hotărîrea nr. 170/1980.

În acel litigiu, marfa expedită de la Galați de către o întreprindere română de comerț exterior (vînzătoare) a suferit degradări grave în timpul transportului, înainte de a ajunge în portul Beirut (Liban). Avariile se datorau faptului că apa de mare pătrunsesse în calele navei, udînd, decolorînd și pătînd covoarele exportate.

Contractul de transport maritim fusese încheiat în forma unui **Booking-note** (aviz de angajament) prin care I.C.E. Navlomar, acționînd în numele întreprinderii române de comerț exterior, rezervase spațiul necesar în vederea transportării mărfii cu o navă sub pavilion libanez. În acest contract, calitatea de navlosant o deținea nu proprietarul (**shipowner**) ci un subarmator (**disponent owner**), care închiriasse mijlocul de transport pe timp de 6 luni, pe baza unui **time-charter**.

Întrucît avizul de angajament (**Booking owner**) includea o clauză arbitrală în favoarea C.A.B., vînzătorul a solicitat despăgubiri subarmatorului, echivalente cu pierderea de valoare suferită de marfă în timpul transportului. În apărare, subarmatorul a susținut că nu are în nici un caz calitatea să răspunde pentru daune, fiind un simplu **disponent owner**. Singurul care putea fi acționat (potrivit tezei transportatorului) era în speță proprietarul-armator (**ship owner**).

Această excepție procedurală a fost însă respinsă prin hotărîrea nr. 170/1980. Organul arbitral, fără să infirme regula generală că răspunderea pentru degradarea mărfii transportate o poartă (în lipsă de clauză degratorie) proprietarul-armator, iar nu subarmatorul, a reținut că acest regim juridic nu are caracter imperativ, obligator și inde-

rogabil. Dimpotrivă, părțile sînt în drept să-l modifice în conformitate cu interesele lor concrete.

În speță intervenise tocmai o asemenea derogare convențională. În adevăr, formularul tipărit al avizului de angajament (**Booking-note**) cuprindea o clauză dactilografiată prin care se prevăzuse explicit răspunderea directă și nemijlocită a subarmatorului, distinct de orice obligație de despăgubire a proprietarului armator, în cazul avarierii încărcăturii pe timpul transportului maritim.

Organul arbitral a declarat valabilă această prevedere contractuală. Totodată, din existența clauzei citate, C.A.B. a dedus în mod exact consecința că transportatorul, deși subarmator, putea fi valabil acționat spre a suporta daunele suferite de marfă în timpul deplasării pe mare, deoarece își asumase prin voința sa neîndoieală o răspundere proprie și directă în acest sens, independent de faptul că proprietarul armator avea, la rîndul său, obligația să plătească atari daune.

În esență așadar, din hotărîrea C.A.B. nr. 170/1980 rezultă că subarmatorul (**disponent owner**) are calitatea juridică (legitimarea procesuală) de a figura ca pîrit într-o acțiune prin care i se cer despăgubiri pentru degradarea mărfii transportate, dacă prin contractul de navlosire încheiat cu expeditorul — fie în forma de **charter-party**, fie în forma simplificată de **booking-note** — și-a asumat o răspundere proprie, distinctă de răspunderea ce revine în mod normal în atare situații proprietarului armator (**ship-owner**).

dr. O. CAPAȚINA

breviar

conceptul de politică comercială

În sens larg, politica comercială cuprinde toate măsurile cu caracter juridic, vamal, fiscal, valutar sau administrativ pe care guvernele le aplică produselor care traversează frontierele naționale, precum și intervențiile care acționează asupra fluxului acestor produse. În elaborarea măsurilor de politică comercială externă și în urmărirea realizării acestora, rolul principal revine statelor; concomitent cu activitatea statelor, pe măsura promovării multilateralismului în relațiile comerciale internaționale, se impune tot mai mult cea a diferitelor organisme mondiale sau regionale.

Măsurile de politică comercială sînt extrem de diversificate, unele au drept scop impulsivitatea colaborării economice internaționale, altele restringerea ei. De asemenea, una și aceeași măsură de politică comercială poate să fie utilizată în mod deosebit față de diferiți parteneri comerciali, astfel încît și consecințele vor fi diferite. Natura ordinii social-economice are un rol important în determinarea fizionomiei măsurilor de politică comercială externă, a scopurilor urmărite și a instrumentelor folosite.

Din evoluția politicii comerciale internaționale în perioada postbelică se desprind trei tendințe principale; tendința de liberalizare a comerțului internațional; multiplicarea și lărgirea acordurilor regionale de integrare economică, precum și a aranjamentelor comerciale preferențiale; aplicarea unui regim preferențial schimburilor comerciale ale țării în curs de dezvoltare.

În literatura de specialitate ansamblul de măsuri care constituie, în totalitatea lor politica comercială internațională sînt grupate în două mari categorii: a) politicii comerciale tarifare, și b), politicii comerciale netarifare.

În cadrul politicii comerciale tarifare, un rol însemnat îl deține politica vamală a unui stat, regimul vamal utilizat în schimburile cu străinătatea. Prin regimul vamal al unui stat se înțelege totalitatea dispozițiilor legale (legi, regulamente, dispoziții administrative), care privesc intrarea și ieșirea bunurilor din țară și, în special, controlul cu ocazia trecerii frontierei de stat, îndeplinirea formalităților vamale și plata drepturilor (taxelor) vamale.

Trăsăturile caracteristice pe care le prezintă barierele netarifare în comparație cu cele tarifare, precum și faptul că ele apar adesea sub o formă mascată, paratarifară, au făcut ca pînă în prezent conceptul de barieră netarifare să nu poată fi riguros precizat. Cu toate acestea, în noțiunea de barieră netarifare putem să încadrăm: complexul de măsuri și reglementări private sau publice, altele decît tarifare, care împiedică sau deformează fluxul internațional de bunuri și servicii, în scopul asigurării sau perfecționării competitivității industriilor naționale.

G. A. T. T.

Tratat multilateral internațional, Acordul general pentru tarife și comerț — G.A.T.T. — a fost încheiat la Geneva, la 30 oct. 1947, de către 23 de state și a intrat în vigoare 1 ian. 1948. După mai multe modificări, în 1965 Acordul a fost completat cu un nou capitol intitulat „Comerț și dezvoltare”, destinat să vină în întîmpinarea cerințelor țării în curs de dezvoltare.

G.A.T.T. este un organism instituționalizat internațional — în relații de colaborare cu O.N.U., dar fără să fie instituție specializată a acesteia —, care are ca obiectiv principal organizarea de negocieri în scopul reducerii treptate a taxelor vamale, a înlăturării restricțiilor cantitative și a celorlalte obstacole netarifare în vederea liberalizării schimburilor economice. Structura acestui organism: **Sesiunea anuală a părților contractante**; **Consiliul reprezentanților**, care are ca atribuții îndrumarea activității organelor subsidiare, între sesiuni, formularea de propuneri și recomandări cu privire la problemele dezbătute de sesiunea Părților contractante etc.; **Comitetele și grupele de lucru specializate pe probleme**; **Secretariatul**. Cu scopul de a sprijini exporturile țărilor în curs de dezvoltare, G.A.T.T., în colaborare cu U.N.C.T.A.D., a creat la Geneva, în mai 1964, **Centrul comun pentru Comerțul internațional**.

În prezent, G.A.T.T. este cel mai larg organism instituționalizat pentru stimularea comerțului mondial, numărul membrilor fiind de peste o sută. România a participat la activitatea G.A.T.T. din 1957, în calitate de observator, iar în oct. 1971 a devenit parte contractantă cu drepturi depline.

Principiile fundamentale în virtutea cărora acționează G.A.T.T.: acordarea reciprocă a clauzei națiunii celei mai favorizate; interzicerea aplicării la import a restricțiilor cantitative, protejarea industriilor naționale urmînd să se realizeze numai prin intermediul tarifului vamal; folosirea consultărilor între părțile contractante ca o metodă de evitare a prejudicierei intereselor statelor membre; luarea

RELAȚII FINANCIAR-VALUTARE

deciziilor prin consens sau prin vot, atunci cînd nu se întrunește asentimentul general sau cînd o parte o cere (fiecare stat membru avînd un singur vot).

Conferințele tarifare — runde de negocieri — au ca obiect negocierea concesiilor pe care părțile urmează să și le acorde reciproc, printre care preocupă în mod deosebit: reducerile directe a taxelor vamale la anumite produse sau grupe de produse, micșorarea diferențelor dintre taxele vamale generale și cele preferențiale, consolidarea (înghețarea) taxelor vamale. Făcîndu-se aplicarea principiului clauzei celei mai favorizate, concesiile se acordă reciproc, avînd valoare egală. Pînă în prezent au avut loc șapte runde de negocieri: Geneva, 1947; Annecy — Franța, 1949; Torquay — Anglia, 1950—1971; Geneva 1956, 1960—1961 (Runda Dillon); Geneva, 1966—1967 (Runda Kennedy); Tokio, 1973—1979. Ultima rundă de negocieri, cunoscută sub denumirea de Runda Tokio, la care au participat 99 de state, a avut ca obiective atît reducerea barierei tarifare cît și a celor netarifare; negocierile, deosebit de complexe, s-au soldat cu realizarea unor importante înțelegeri, care au fost acceptate de România, prin Decretul nra. 183/1980 (publicat în B. of. nr. 47/1980).

clauza națiunii celei mai favorizate

Clauza națiunii celei mai favorizate este definită de Dicționarul diplomatic — 1979 ca fiind prevederea specială „înscrisă într-un acord internațional, prin care părțile contractante își acordă reciproc aceleași avantaje și privilegii pe care le-au acordat sau le vor acorda unui stat terț. Această clauză se practică în relațiile dintre state și se aplică în domeniile care sînt indicate în acordurile încheiate: comerț, navigație, situație juridică a persoanelor etc.". Într-adevăr, în majoritatea acordurilor privind schimburile economice internaționale încheiate de România, printre primele articole sînt înscrise asemenea clauze. De pildă, art. VI din Acordul de cooperare economică și tehnică pe termen lung, încheiat la 2 martie 1978 cu Republica Arabă Egipt, prevede: „Cele două părți convin să-și acorde reciproc, în relațiile lor de cooperare economică și tehnică, tratamentul națiunii celei mai favorizate“.

Clauza națiunii celei mai favorizate reprezintă unul din principiile fundamentale ale Acordului general pentru tarife și comerț. Ca urmare, în unele acorduri încheiate de România în cadrul acestei clauze se face referire la G.A.T.T. Astfel, în acordul comercial pe termen lung încheiat la 29 martie 1979 cu Republica Elenă, la art. 2, se prevede: „Părțile contractante, în scopul asigurării condițiilor favorabile pentru dezvoltarea schimburilor comerciale, își aplică clauza națiunii celei mai favorizate conform dispozițiilor G.A.T.T., în ceea ce privește taxele vamale, impozitele de orice natură percepute la import sau export sau cu ocazia importului sau exportului, precum și pe cele care se aplică transferurilor internaționale de fonduri pentru reglementarea importurilor sau exporturilor, precum și în ceea ce privește maniera lor de percepere, reglementările vamale și diversele formalități vamale privind importul și exportul mărfurilor de origine și de proveniență din cele două țări. Acest tratament nu se aplică: a) avantajelor care sînt sau care vor fi acordate de către una dintre părțile contractante celorlalte state, în scopul de a forma cu

ele o uniune vamală sau de a stabili o zonă de liber schimb; b) avantajelor care sînt sau vor fi acordate de către una din părțile contractante pentru a facilita traficul de frontieră cu statele limitrofe“.

reprezentarea firmelor comerciale străine în România

Intensificarea operațiunilor comerciale internaționale au determinat necesitatea ca societățile comerciale din state cu care avem relații economice frecvente să înființeze reprezentanțe în țara noastră. Regimul juridic al acestora este stabilit prin Decretul nr. 5, din 25 ianuarie 1971 (publicat în Buletinul Oficial nr. 10/1971).

Firmele comerciale și orice alte organizații economice străine pot avea, în țara noastră, potrivit art. 1 din Decretul amintit, reprezentanțe proprii sau pot fi reprezentate prin birouri românești specializate, care funcționează sub îndrumarea Camerei de Comerț și Industrie.

Înființarea de reprezentanțe ale firmelor străine în țara noastră poate fi realizată numai pe baza autorizației eliberate de M.C.E.C.E.I. pe baza aprobării date de Consiliul de Miniștri (la cererea firmelor interesate) — cu recomandarea Camerei de Comerț și Industrie și sub condiția ca și unităților economice românești să li se recunoască dreptul de a înființa reprezentanțe în țările în care firmele comerciale străine solicitante își au sediul principal.

Operațiunile comerciale pe care le pot efectua reprezentanțele — în numele, în contul și sub răspunderea firmelor comerciale străine pe care le reprezintă — cu întreprinderile române de comerț exterior sînt astfel formulate de art. 4 din Decret: operațiuni comerciale, cum sînt: emiterea și primirea de oferte sau comenzi, negocierea și încheierea de contracte; informare și reclamă comercială; asistență tehnică și service-ul pentru mașini și utilaje; transporturi internaționale, terestre, aeriene și navale; prestări de servicii; alte activități cu caracter economico-comercial, avînd ca scop promovarea schimburilor economice cu R. S. România.

Funcționarea reprezentanțelor firmelor străine urmează următoarele reguli, conforme cu legislația țării noastre: ca principiu general, reprezentanțele străine nu pot face în România operațiuni la care firmele comerciale pe care le reprezintă nu sînt autorizate să le efectueze în țara în care au sediul social, sau care nu intră în obiectul lor de activitate; reprezentanțele firmelor străine trebuie să respoandă întocmai obiectul stabilit prin autorizație, a cărei depășire constituie motiv de retragere a autorizației (art. 18, lit. b); reprezentanțele pot să se înfățișeze, în numele firmelor străine, la organele judecătorești și arbitrale române, urmînd procedura și respectînd dreptul nostru privind reprezentarea în fața acestor organe.

Legat de funcționarea reprezentanțelor, facem mențiunea că personalul străin este supus legislației române privind regimul străinilor în R. S. România. În ce privește personalul, compus din cetățeni români sau din străini cu domiciliul în țara noastră, încadrarea lor ca funcționari ai reprezentanțelor firmelor străine se face de către un organ specializat — Argus — care funcționează în cadrul Camerei de Comerț și Industrie.

Al. D.

contract economic

Poziția beneficiarului în contractul economic

Unitatea beneficiară integrându-se în sistemul de organizare a economiei socialiste, în vederea realizării obiectivelor de plan urmează să aibă un rol activ în asigurarea livrării produselor, a executării lucrărilor și serviciilor ce formează obiectul contractelor economice încheiate.

După cum s-a mai subliniat, obligațiile beneficiarului decurg din clauzele contractuale legal stabilite sau din prevederile legii. Neincluzându-se în contract o clauză prin care unitatea beneficiară se obligă a-i preda furnizoarei materia primă — s-a reținut în practica arbitrală — că aceasta își asumă în exclusivitate răspunderea pentru nelivrare (Dec. P.A.S. nr. 1316/1979). În altă situație, potrivit clauzelor contractuale, unitatea beneficiară urma să predea unității executante ciment și cherestea, produse care circulă pe bază de repartiție, necesare pentru realizarea lucrării. Unitatea beneficiară n-a procurat materialele specifice la termen și s-a întârziat terminarea lucrării. Pentru această întârziere prin acțiunea formulată, unitatea beneficiară a cerut obligarea unității executante la plata penalităților corespunzătoare.

Prin decizia primului arbitru de stat, acțiunea a fost respinsă pentru că neindeplinirea obligației asumate de unitatea beneficiară a creat imposibilitatea obiectivă pentru unitatea executantă să realizeze lucrarea. Dar mai trebuie menționat că, fiind vorba de produse care circulă pe bază de repartiție, unitatea constructoare nu avea posibilitatea să le procure din altă parte, chiar dacă și manifesta inițiativa în executarea contractului. Situația este reprezentativă pentru exonerarea de răspundere în neexecutare prin neîmplinirea unei obligații a unității beneficiare. (Dec. P.A.S. nr. 1269/1978).

Obligațiile unității beneficiare mai pot proveni și din acte legal întocmite, posteroare încheierii contractului, legate de modificare sau adaptare, precum și de acceptarea în avans a livrării. Din acordul unității beneficiare de a accepta livrarea cu anticipație rezultă și obligația sa de a se prezenta pentru preluarea produselor la data astfel stabilită (Decizia P.A.S. nr. 89/1980).

Sub aspectul momentului începerii răspunderii unității beneficiare este pe deplin întemeiată opinia care consideră că aceasta este de drept în întârziere. În această privință se pot invoca prevederile cu caracter general ale art. 45 din Legea nr. 71/1969 — modificată și completată prin Legea nr. 3/1979 — potrivit căroră „Părțile sînt de drept în întârziere dacă nu și execută obligațiile la termenele prevăzute prin contract”. Este indiscutabil deci, că punerea în întârziere de drept se produce și pentru unitatea beneficiară — parte în contractul economic — dacă nu și îndeplinește la termen oricare dintre obligațiile ce-i revin.

Obligațiile unității beneficiare intervin în toate fazele de desfășurare a contractului economic fiind expresia juridică a cerinței economice de cooperare permanentă între părți.

Obligațiile unității beneficiare încep încă din faza de pregătire a executării contractului. În această perioadă există obligația unității beneficiare de a preda unității debitoare specificațiile de sortiment, documentația tehnică, materiale, ambalaje ș.a. necesare pentru executarea în natură, potrivit clauzelor contractuale. Pregătirea livrării implică și realizarea obligației unității beneficiare de a verifica pe parcurs modul în care unitatea furnizoare îndeplinește clauzele cu privire la calitate, potrivit art. 37 din Legea contractelor economice. Prin contract urmează să se stabilească de către părți modul de realizare a acestei activități sub aspectul fazelor de efectuare, a metodelor și procedeele tehnice ce se vor utiliza etc. Din concretizarea realizată prin contract a obligației de verificare a calității pe parcurs rezultă și unele răspunderi distincte ale unității beneficiare.

Ne reprezentarea pentru verificarea calității pe parcurs, atrage răspunderea beneficiarului pentru prejudiciile produse unității furnizoare prin imposibilitatea de a trece la faza următoare de fabricație ori poate fi o cauză de exonerare de răspundere pentru întârziere în executare. În legătură cu verificarea realizării pe parcurs a criteriilor de calitate apare necesitatea unei precizări. Unitatea furnizoare fiind specializată în realizarea produselor contractate, în general, nu poate fi exonerată de răspundere pentru nerespectarea calității datorită îndeplinirii necorespunzătoare a obligației de verificare ce revine unității beneficiare. Totuși, unitatea furnizoare urmează să fie scutită de răspundere dacă produsul necorespunzător calitativ a rezultat din verificările și indicațiile greșite date de unitatea beneficiară, fără a mai exista posibilitatea de control în procesul de fabricație.

O altă grupă de obligații ale unității beneficiare se referă la recepția produselor. Rezultă, în primul rînd, obligația unității beneficiare de a prelua produsele, participînd la recepție potrivit clauzelor contractuale. Obligația de preluare a produselor impune — pe lângă prezența delegaților la locul stabilit — realizarea tuturor operațiunilor ce asigură verificarea și trecerea produselor în patrimoniul unității beneficiare, cum ar fi trimiterea mijloacelor de transport, obținerea prealabilă a unor avize ș.a. Pentru anumite produse — mașini și utilaje cu un înalt grad de complexitate — operațiile de control al calității se efectuează de către unități specializate, pe baza contractelor încheiate cu unitățile beneficiare (art. 48 din Legea calității produselor și serviciilor nr. 7/1977). În aceste situații, obligația beneficiarului de preluare a produselor implică și prezența unității specializate în verificarea calității produselor. Preluarea produselor presupunînd un ansamblu de operațiuni și activități, această obligație a unității beneficiare a dobîndit astfel un caracter complex (Decizia P.A.S. nr. 2176/1979). Cu ocazia preluării produselor trebuie să se îndeplinească și obligația legală a unității beneficiare de a nu recepționa produse ce nu corespund cri-

terilor de calitate (art. 39 din Legea nr. 71/1969 — modificată și completată prin Legea nr. 3/1979).

După recepție, începe obligația unității beneficiare de a plăti prețul produselor. În legătură cu plata prețului, practica arbitrală a reținut și obligația unității beneficiare de a efectua într-un interval corespunzător controlul necesar pentru a verifica primirea produselor și a întocmi formele de decontare. În acest sens, s-a apreciat că, după 20 de zile de la livrarea efectivă a panourilor către șantierele trustului beneficiar, acesta este în întârziere pentru plata prețului. În intervalul arătat, unitatea beneficiară putea și trebuia să verifice ce produse s-au primit de către unitățile sale (Decizia P.A.S. nr. 391/1980). Prevederea cuprinsă în art. 154 din Legea finanțelor nr. 9/1972 — prin care beneficiarul este obligat să efectueze plata după recepția produselor nu poate constitui justificarea întârzierii în organizarea preluării produselor. Dimpotrivă, dispoziția legală menționată impune unității beneficiare efectuarea în termen a recepției.

Plata prețului produselor se asigură și prin realizarea altor obligații ale unității beneficiare. Prin art. 28 din Normele metodologice ale Băncii Naționale a R. S. România nr. 2/1977 s-a prevăzut obligația unității beneficiare de a solicita unității furnizoare factura în vederea întocmirii documentelor de plată. Pentru promovarea disciplinei de plăți, practica arbitrală a reținut și obligația unității beneficiare de a asigura deschiderea finanțării, apreciată ca o obligație distinctă a sa (Decizia P.A.S. nr. 1321/1979). Similar — dacă pentru plata prețului sînt necesare credite — unitatea beneficiară are obligația de a întocmi documentele necesare obținerii de credite, în condițiile legii. Dacă prin nerealizarea obligației de deschidere a finanțării sau prin nefolosirea posibilității de obținere de credit de la bancă se întârzie plata prețului, unitatea beneficiară urmează să suporte penalitățile corespunzătoare.

O ultimă grupă de obligații ale unității beneficiare se plasează după livrarea produselor. Se reține, în această fază, obligația unității beneficiare de a controla starea produselor și în temeiul principiului colaborării de a lua măsuri de prevenire sau limitare a prejudiciului. Prin controlul utilajului, de pildă, unitatea beneficiară ar fi putut constata apariția unor defecțiuni determinate de vicii ascunse. În consecință, s-a reținut culpa comună a unității beneficiare și furnizoare pentru prejudiciul produs. (Decizia P.A.S. nr. 232/1980). În genere, unitatea beneficiară are obligația de a sesiza defecțiunile ce apar în termenul de garanție precum și în perioada de activitate normală și a se adresa unității furnizoare pentru remedierile ori înlocuirile necesare.

După cum rezultă, obligațiile și răspunderile unității beneficiare decurg din contract și din prevederile legale ce reglementează fazele și operațiunile executării livrării produselor (recepția, plata prețului, remedierea defecțiunilor etc.).

Obligațiile beneficiarului decurg, în esență, din prevederile art. 9 din Legea contractelor economice, prin care unitățile socialiste, în executarea contractelor răspund de „reducerea duratei de aprovizionare — fabricație — desfacere și accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor circulante, de utilizare cu maximum de deficiență a fondurilor materiale și bănești“. Realizarea acestor cerințe ale economiei socialiste impune un ansamblu de activi-

tăți, convergența acțiunilor unității beneficiare și a unității furnizoare. Aceasta determină creșterea rolului beneficiarului în întreaga desfășurare a contractului economic, promovarea răspunderii sale. Exigențele noului mecanism economico-financiar impun, printre altele, sporirea contribuției unității beneficiare în fundamentarea economică a clauzelor contractuale pentru realizarea producției fizice și a producției vindute și încasate. Fiind direct implicată în procesul consumului productiv sau neproductiv, unitatea beneficiară poate și trebuie să contribuie la stabilirea unor clauze contractuale care să asigure o desfacere efectivă și accelerată a produselor. Aceasta implică mai multă exigență în realizarea obligațiilor unității beneficiare legate de perfectarea contractelor economice. Uneori, progresul tehnic, folosirea cu mai multă eficiență a materiilor prime și a altor materiale se manifestă în sfera de activitate a unității beneficiare. Drept urmare, aceasta are obligația să inițieze actualizarea, adaptarea sau modificarea contractului, folosind prevederile legale corespunzătoare.

M. PASCU

financiar

Precizări privind penalizarea depășirilor de consum la gaze naturale

Noile sarcini privind economisirea combustibililor readuc în actualitate problemele legate de răspunderea unităților socialiste pentru depășirea, prin consum, a cantităților de gaze naturale repartizate și contractate.

Potrivit Decretului nr. 243/1978, această răspundere se concretizează, în principal, prin plata de penalități care se percepe de către unitățile furnizoare de gaze naturale și se varsă la bugetul de stat.

Spre deosebire de reglementările din trecut, decretul la care ne-am referit prevede aplicarea penalităților în funcție de consumurile lunare. Într-adevăr, art. 14 din Decretul nr. 243/1978 prevede că se vor percepe penalități a căror valoare va fi de 10 ori mai mare decât prețurile legale în vigoare, pentru cantitățile de gaze naturale consumate de unitățile socialiste în plus față de cele repartizate lunar.

Problema care s-a pus în practică este aceea dacă perioada de consum supusă penalizării este luna calendaristică ori o perioadă ce nu coincide exact cu luna calendaristică.

Întemeindu-și soluția pe dispozițiile art. 14 din Decretul nr. 243/1978, primul arbitru de stat, prin Decizia nr. 2217/1979, a reținut că „la stabilirea consumului și a depășirilor se ia în considerare luna calendaristică pentru care s-a emis repartiția, consumurile determinându-se la finele lunii și nu în alte perioade alese arbitrilor de către unitățile furnizoare de gaze naturale.

Față de împrejurarea că legea sancționează pe consumator pentru depășirea cantităților de gaze naturale repartizate și contractate lunar, ceea ce implică determinarea acestora la finele lunii, apare ca fiind lipsit de relevanță faptul că citirea contoarelor se face de regulă la un interval de o lună, în perioadele 18—21 ale lunilor, întrucât aceasta nu corespunde cu luna calendaristică și nu se poate stabili cu certitudine cantitatea reală consumată în plus.“

Intr-adevăr, o asemenea determinare a consumului nu corespunde unei calendaristice pentru care s-a emis repartiția și nu permite, așadar, stabilirea depășirilor care se penalizează potrivit legii, ceea ce justifică soluția adoptată.

În cazul reducerii cotelor de gaze naturale repartizate, s-a considerat că unitățile consumatoare pot fi ținute răspunzătoare pentru depășirea acestor cote numai în măsura în care reducerile au fost comunicate unităților consumatoare în timp util pentru a-și încadra consumul în cotele reduse. Ca atare, pentru reducerile comunicate la sfârșitul sau după expirarea perioadei de consum, unităților nu li se pot percepe penalități.

O soluție nunțată a fost adoptată, în această privință, prin Decizia primului arbitru de stat nr. 2004/1979: „Se constată că în speță a intervenit o modificare de repartiție ca urmare a redistribuirilor efectuate de organul tutelat al unității consumatoare, în cadrul cotei de gaze naturale primită de la coordonatorul de balanță.

Din moment ce în urma redistribuirilor efectuate de către Ministerul Industriei Usoare s-a redus repartiția la unele

unități în subordine printre care se află și reclamanta, majorându-se în mod corespunzător repartițiile altora, astfel că per total cota primită de la coordonatorul de balanță a rămas nemodificată, reducerea intervenită este obligatorie.

Împrejurarea că această reducere s-ar fi comunicat după expirarea lunii este nerelevantă întrucât această obligație incumba organului tutelat al reclamantei.”

Adăugăm că adoptarea soluției contrare ar fi însemnat, în mod implicit, să se confirme situația în care a avut loc o depășire de consum față de cota atribuită pe ministerul respectiv, ceea ce evident, nu este admisibil.

Totodată, decizia face cuvenita distincție între reducerile dispuse de coordonator și cele care rezultă prin efectul redistribuirilor operate de organul central beneficiar.

Soluția este de natură să mobilizeze aceste organe în direcția îndeplinirii întocmai a obligațiilor ce le revin în legătură cu comunicarea operativă a modificărilor de cote pe care le-au dispus.

I. ICZKOVITS

Întrebări și răspunsuri

● ALEXANDRU NAGY, Tg. Mureș—

Poprirea este un mod de executare silită care operează asupra retribuției tarifare lunare în baza unui titlu executoriu (art. 452 și următoarele din Codul de procedură civilă și art. 26 și următoarele din Decretul nr. 221/1960, republicat la 15.XII.1969). Toate sumele datorate reprezentând chirii, imputații, rate cumpărături, împrumuturi pentru locuințe, obligații de întreținere pentru copii, impozite, prime ADAS, amenzi, împrumuturi acordate de către cooperativele de credit, pot fi realizate prin, poprire în măsura în care nu se execută de bună voie. Ordinea de preferință a reținerilor când sînt mai mulți creditorii este următoarea: a) creanțe rezultînd din cheltuieli făcute cu urmărirea bunurilor al căror preț se distribuie; b) creanțe rezultînd din retribuții și alte datorii, asimilate acestora, cele rezultînd din datorii în cadrul asigurărilor sociale de stat, precum și cele rezultînd din despăgubirile pentru repararea daunelor cauzate prin moarte sau vătămări corporale care a pricinuit incapacitate de muncă; c) creanțele din obligații de întreținere; d) creanțele statului din impozite și taxe, precum și cele reprezentînd primele de asigurare prin efectul legii; e) creanțele din împrumuturi bancare; f) creanțele reprezentînd despăgubiri pentru repararea pagubelor pricinuite proprietății socialiste prin fapte ilicite; g) creanțele din amenzi convenite bugetului de stat; h) creanțele provenite din livrări de produse, prestări de servicii și executări de lucrări; j) alte creanțe. În cazul creanțelor de acelaș rang, suma realizată se repartizează între creditorii, proporțional cu creanța fiecăruia, (art. 34 din Decretul nr. 221/1970, republicat). În cazul mai multor urmăriri asupra aceleiași retribuții, a-

cestea pot fi acoperite toate numai pînă la o sumă ce nu depășește 1/2 din salariul tarifar lunar net. Potrivit art. 37 din Legea nr. 5/1973 în cazul chiriilor, poprirea se poate efectua și peste 1/2 din retribuție, iar în cazul gestionarilor dacă, din cauza altor rețineri, ratele în contul garanției în numerar nu pot fi reținute, acestea este obligat să le depună, (art. 13 din Legea nr. 22/1969).

● UN GRUP DE CADRE MEDICALE DIN BUCUREȘTI SECTORUL 6

întreabă dacă prevederile Codului muncii (art. 120) privind compensarea cu timp liber corespunzător a orelor efectuate peste programul normal de lucru se aplică și în sectorul sanitar sau orele de gardă pe unitate efectuate de către personalul medico-sanitar au o reglementare aparte. Ministerul Sănătății comunică cel ce urmează: „Regulamentul nr. 59/1974 al Ministerului Sănătății și Comitetului Uniunii Sindicatelor din unitățile sanitare elaborat în baza prevederilor pct. 8 din anexa nr. 1 la H.C.M. nr. 1365/1957 menținută prin Legea nr. 57/1974 reglementează timpul de muncă, organizarea și efectuarea gărzilor în unitățile sanitare.

Prin anexa nr. V cap. III „Indemnizații și alte plăți” din Legea nr. 57/1974, ca și prin anexa nr. 12 la Decretul nr. 100/1979 și avizul Ministerului Muncii și Ministerului Finanțelor nr. 1061/10777/1975, se reglementează modul în care se efectuează retribuția orelor de gardă prestate în plus peste programul normal de lucru în cuantum de pînă la 90% din retribuția tarifară orară de încadrare în unele unități, secții și compartimente cu profil chirurgical, de obstetrică-ginecologie, de pediatrie, de boli infecțioase copil și nou-născuți, de anestezie tera-

pie intensivă și în cuantum de pînă la 70% din retribuția tarifară de încadrare în celelalte unități, secții sau compartimente.

Prin această retribuție, cu toată limitarea sumelor încasate pentru gărzi, la un plafon anual de trei retribuții tarifare lunare minus premiile încasate în anul anterior, rezultă că absolut toate orele de gardă efectuate de către un medic peste programul normal de lucru sînt retribuite, întrucît potrivit prevederilor de mai sus, retribuția unei ore de gardă se poate efectua și în cuantum de 40% pînă la 70% respectiv pînă la 90% din retribuția tarifară orară de încadrare. Din cele arătate mai sus, prin însuși modul în care este reglementată retribuirea orelor de gardă, rezultă că nu se pot lua în discuție prevederile art. 120 din Codul muncii, în sensul de a se considera o parte din orele efectuate de către medici în gărzi, ca ore splimentare care se compensează cu timp liber corespunzător în următoarele 30 de zile. La art. 122 din Codul muncii se prevede că „programul de lucru pentru persoanele care lucrează în tură continuă, turnus sau alte forme de organizare a timpului de lucru și în ore de gardă pe unitate de către personalul medico-sanitar, precum și modalitățile de plată, se vor stabili prin hotărîre a Consiliului de Miniștri, cu acordul Uniunii Generale a Sindicatelor”, retribuția gărzilor fiind reglementată prin Decretul Consiliului de Stat nr. 100/1979”.

● MARIA CALȚUN, Iași — În situația dv nu puteți fi încadrată ca maistru și nici retribuită ca atare. Perioada cit veți ocupa funcția de subinginer chimist, se poate lua în considerare ca vechime în meserie. În prezent nu se fac noi încadrări de muncitori specialiști. Unitatea n-are obligația de a vă retribui cu o clasă în plus față de retribuția cuvenită muncitorilor din formația pe care o conduceți.

● **GHEORGHE P. POPEROGU, București** — Conform art. 200 alin. 2 și 3 din Legea nr. 57/1974, după o perioadă de 30—90 de zile, pensionarii reincadrați în muncă pot fi retribuiți, pe baza verificării calităților și aptitudinilor profesionale, pe trepte sau građații, ținându-se seama de retribuția avută la funcția deținută înaintea pensionării. La stabilirea noii retribuții se ia în considerare vechimea în specialitate și corelația cu retribuțiile stabilite pentru restul personalului cu aceeași funcție.

● **ION FORTU, Galați** — Funcția de șef birou financiar-contabilitate se încadrează între funcțiile personalului din compartimentele funcționale ale unității. În această situație, acordarea integrală a retribuției tarifare este condiționată de realizarea sarcinilor proprii de muncă, astfel că nu se poate acorda un adaos de retribuție în cazul depășirii sarcinilor de plan, după cum nu se diminuează retribuția în cazul nerealizării acestor sarcini.

● **CONSTANTIN BUCUR, Scăleni, Prahova** — Absolventul facultății de drept economic administrativ nu îndeplinește condiția de studii prevăzută de Legea nr. 12/1971 (anexa nr. 2) pentru a fi încadrat ca economist. Comisia tehnică de încadrare și promovare a personalului nu poate considera studiile absolvite ca studii economice. De asemenea, nici ministerele n-au aprobat, prin listele emise în condițiile prevăzute la pct. 1 din anexa 2 la legea sus menționată, o asemenea înrudire între specialitățile respective.

● **VICTOR MARINCAȘ, Sălaș** — Înainte de absolvirea cursurilor de zi cu examen de diplomă, ați lucrat timp de 3 ani și 10 luni ca muncitor și 5 luni în funcția de contabil. La stabilirea retribuției, după absolvire, vă sînt aplicabile prevederile art. 35 lit c din Legea nr. 57/1974 deoarece ați acumulat o vechime în muncă de peste 4 ani. Prevederea legală nu cere să fi lucrat în prealabil numai în funcții medii sau numai ca muncitor.

● **ALEXANDRU TOMA, Sohatu, Ilfov** — Personalul care domiciliază în mediul rural și care lucrează la o cooperativă agricolă de producție, fiind retribuit de Direcția generală pentru agricultură și industrie alimentară județeană, beneficiază de alocația de stat pentru copil, în cuantumul stabilit pentru mediul rural. În anexa la Decretul nr. 248/1977 între unitățile pentru care este prevăzută derogarea privind plata alocației în cuantumul prevăzut pentru mediul urban, indiferent de mediul în care domiciliază, nu figurează și unitatea unde lucrați.

● **DUMITRU OPROIU, Vidra, Ilfov** — După ce vreme îndelungată ați ocupat o funcție medie economică, la care vi s-a acordat građația ultimă, ați ocupat — fără a vi se întrerupe vechimea în muncă și în aceeași unitate, o funcție cu nivele de retribuție

mai mici. După doi ani și zece luni ați revenit la funcția avută anterior. Pentru această situație sînt în vigoare prevederile pct. 13 din anexa 6 la Decretul nr. 100/1979 potrivit cărora personalul care revine într-o perioadă de pînă la 3 ani în funcția deținută anterior sau în funcții echivalente acesteia, i se poate stabili retribuția tarifară cel mult egală cu clasa de retribuire avută la funcția în care a revenit. Desigur, unitatea n-a avut obligația să vă încadreze la građația avută, dar a avut această posibilitate, prevăzută anterior Decretului nr. 100/1979 de H.C.M. nr. 69/1975 (anexa 2).

● **CONSTANȚA MIRCEA, Constanța** — Prin Decretul nr. 121/1980 ziua de 3 mai 1980 a fost decretată zi nelucrătoare. Ca atare, la stabilirea retribuției pentru zilele lucrate în cursul acestei luni de către personalul aflat în concediu de odihnă o parte din luna mai, ziua de 3 mai trebuia să fie luată în considerare ca zi nelucrătoare. Pentru personalul care a fost în concediu în luna aprilie, ziua de 27 aprilie s-a considerat zi lucrătoare.

● **GH. TEODOR, Priponești, Galați** — Din scrisoarea dv. rezultă că ați beneficiat de majorarea retribuției conform Decretului nr. 188/1977 la data de 1 mai 1978, iar în luna noiembrie a aceluiași an ați fost transferat în interesul serviciului, în funcția deținută anterior. La data transferării se aplicase majorarea retribuției și la unitatea la care v-ați transferat. În această situație, conform H.C.M. nr. 69/1975 în vigoare la data transferării, unitatea putea să vă stabilească o retribuție apropiată sau cel mult egală cu retribuția avută la unitatea de unde v-ați transferat, în care să se cuprindă și majorarea retribuției prevăzute prin Decretul nr. 188/1977. Posibilitatea stabilirii unei asemenea retribuții nu constituia o obligație pentru unitate.

● **AURORA BURCA, Abrămuș, Bihor** — La stabilirea indemnizației pentru concediul de odihnă, în cazul personalului care lucrează cu o simbătă liberă pe lună, se ia în considerare retribuția medie zilnică stabilită pe baza retribuției medii lunare împărțită la 24,4 și nu la 25,5 zile. Pentru zilele lucrate în cursul aceleiași luni, retribuția zilnică se stabilește prin împărțirea retribuției tarifare de încadrare lunare la 24,4 zile.

Concediul medical se socotește pe zile calendaristice și nu pe zile lucrătoare, astfel ca simbăta nelucrătoare se include în durata concediului ca și ziua de repaus săptămînal (duminica).

În cazul personalului care, în ultimele 12 luni premergătoare plecării în concediu, a beneficiat numai o parte din aceste luni (ultimele) de simbăta liberă, pentru aceste luni indemnizația zilnică se stabilește prin împărțirea la 24,4 zile, iar pentru primele luni, această indemnizație se calculează, ca și în trecut, prin împărțirea la 25,5 zile.

INTREPRINDEREA MECANICĂ, Reșița — Vă comunicăm și răspunsul Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini, Direcția Generală Plan Dezvoltare la întrebarea dv.

„Termenele de garanție pentru produsele speciale sînt cele stabilite prin contracte și care au la bază documentația tehnică omologată, caietele de sarcini și normele interne elaborate conform normelor în vigoare. În sesiune s-a confundat termenul de garanție al produselor cu termenul de prescripție a dreptului de acțiune prevăzut de Decretul nr. 167/1958 (art. 4 și 11). Menționăm că acțiunea de arbitraj a IMR pentru produsele rebutate în perioada 1975—1978, a fost respinsă de către Arbitrajul MICM ca tardiv promovată, în baza prevederii Decretului nr. 167/1958”.

GHEORGHE AUR, Birlad — În baza pct. 27 din Îndrumările Metodologice nr. 1414/1978 ale Consiliului Central al U.G.S.R. privind trimiterea oamenilor muncii la tratament balnear și odihnă în stațiunile balneoclimatice, prin sindicate, unitățile economice au obligația să vireze cu 30 zile înaintea fiecărui trimestru, la organele sindicale cu care au încheiat contracte, contravaloarea biletelor de tratament balnear și odihnă programate în acel trimestru. La pct. 40 se stipulează că pentru bilete de tratament balnear și odihnă nefolosite, cît și pentru letigițiile de transport neutilizate, predate organelor sindicale teritoriale, acestea nu restituie nici o sumă unităților care le-au predat. Sumele astfel recuperate se constituie ca venituri la bugetul de stat.

Îndrumările metodologice sînt avizate (pct. 52) de Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii, Ministerul Sănătății și Ministerul Turismului și ele constituie un act normativ în materie.

Referitor la întrebarea din ce fonduri ar trebui să se achite biletele nefolosite pentru a nu prezenta o pagubă adusă unității, trebuie precizat că plata biletelor făcîndu-se trimestrial și cu anticipație, valoarea acestora se suportă mai întîi din planul pentru acțiunile sociale, așa cum se prevede în Legea nr. 4/1978 la art. 45, al (3). Ulterior cînd biletele ajung la termenul de folosire, beneficiarii de trimitere în stațiuni plătesc contribuția care se constituie ca fonduri pentru finanțarea acțiunilor sociale ale unităților, potrivit prevederilor aceleiași legi art. 45 al (2). Neutilizarea onora din biletele repartizate, conduce la nerealizarea integrală a fondurilor, deci la diminuarea posibilităților de îndeplinire a tuturor acțiunilor prevăzute în plan. Sub acest aspect nerealizarea încasărilor ar putea fi considerată ca o pagubă. Este însă de competența organului colectiv de conducere să analizeze și să stabilească dacă sînt persoane vinovate pentru situația creată și să ia măsuri în consecință potrivit reglementărilor în vigoare.

**INTREPRINDEREA, UTILAJ CHIMIC
GĂEȘTI**

- Ac picup buc. 1
- Becuri 120 V — 250 W buc. 16
- 12 V — 35 W buc. 30
- 2 De 24 V — 150 W buc. 38
- 24 V — 10 W buc. 3
- LSE buc. 2
- Bobină TCA 10 A—380 V 220 V buc. 5
- 400 A—380 V buc. 5
- 400 A—380 V buc. 20
- DITA — 220 W — 380 V buc. 2
- Pile dințate Ø 11/6" buc. 100
- Cuplă A 6—25 A buc. 10
- Comutator C400120001 buc. 90
- C 30120001 buc. 24
- Culegător elasticul cu patine 200 A buc. 10
- Cutie cda — cu intrerupător buc. 3
- Conductor B 2 J Ø 0,90 ml. 600
- Cablu funie S 35 buc. 48
- Conductor AF P42 4 2,5 ml. 11
- AF 500 6 mm ml. 260
- AF 750—2,5 mm ml. 300
- AF 500—2,5 mm ml. 399
- AF 750—6 mm ml. 100
- FA 1000 3 16 mm ml. 400
- FA 1000 V 3 10 mm ml. 84
- FA 2—6 mm ml. 400
- Cablu NY 6 kW 3 240 ml. 30
- Conductor AF 2 qID Ø 70 ml. 200
- Cablu ACYY 3 25 16 mm ml. 15
- Limitator cod Ø 6122 buc. 5
- Microintrerupător cod 5902 buc. 12
- (WC BoA) — 220 V. buc. 20
- Mică colectoare CM 3—1,2—1,5 kg. 3,4
- Mică bandă pomost kg. 99,50
- Priză A6 buc. 9
- Papuci A1Ø16 buc. 167
- Papuci A1Ø25 buc. 57
- Papuci A1Ø35 buc. 23
- Releu lampă monobloc buc. 8
- Rezistență RM 1021 buc. 3
- Birmă bobinaj ET Ø 0,05 kg 1,6
- Idem Ø 0,16 kg. 1,13
- Idem 0,20
- Idem 0,52 kg. 84,1
- Idem 0,90 kg. 1
- Idem 1,85 kg. 0,9
- Sticlotextilit gr. 10—20 mm kg. 15,7
- Tub copex Ø 23 ml 20
- Tub linoilic Ø 10 ml 45,4
- Tub vernis Ø 12 ml. 92
- Textolit placă gr. 40 mm kg. 66
- Teflon bară Ø kg. 2,93

- Lanț antiderapant 750+16 kg. 207
- Indicatori de nivel din fontă buc.
- Lanț gall 11/4" triplu ml. 13,40 565
- Robinet cu ventil VE100 buc. 4 2880
- Oale condens. buc. 11 220 2420
- Șurub M12 80 buc. 1729 0,91 1573,39
- Indicatori de nivel din fontă Ø 20 buc. 2 1330 2660

**FABRICA DE PIESE AUTO ȘI PRO-
DUSE METALICE PITEȘTI, SECȚIA
CURTEA DE ARGÈȘ**

are în stoc :

- motoare electrice cu talpă ASI 3 KW 1500 t/m 80 buc.
- rulmenți seria 2212 16 buc.
- rulmenți seria 3207 32 buc.
- rulmenți seria 22210 10 buc.
- rulmenți seria 22219 14 buc.
- rulmenți seria 32208 15 buc.
- rulmenți seria 32210 800 buc.
- rulmenți seria 3213 67 buc.
- rulmenți seria 11204 160 buc.
- Reductor 2HB raport 1/20 200 buc.
- Tablă plumb 500 kg
- Tablă 15 mm 30 t
- Tevi construcții 70 x s 300 ml.

**GRUPUL INTREPRINDERILOR
DE GOSPODARIE COMUNALĂ**

- Schimbător de căldură tip B 31AM/2 3,5 m buc. 1
- Idem, tip B 85AM/2 4 m buc. 1
- Boiler de 5000 litri buc. 6
- Pompă de circulație, tip Criș 200 C, G 350 buc. 2
- mc/h; H 15 mcA; P= kW; n 2500 rot/min
- Pompă de circulație tip Cerna 200C, G=160 mc/h; H 6mcA; n 750 rot/min. buc. 1
- Pompă centrifugală ptr. ridicarea presiunii tip Criș 80A, G=40mc/h; H 20mcA; N = 4kW; n=3 000 rot/min buc. 3
- Pompă de circulație, tip Lotru 65A, G=200mc/h H 6mcA; N=11kW; n 1500 rot/min. buc. 1

- Pompă de circulație, tip Cerna 200b, G=200 mc/h; H 12mcA; N 13kW, n=1000 rot/min buc. 1
- Pompă de recirculație tip Lotru 100C, G=35 mc/h; H 10mcA; N=2,2kW; n 1500 rot/min buc. 2
- Pompă de recirculație tip Lotru 65A, G=8mc/h, H=12mcA; N 1kW; n=1500 rot/min buc. 2
- Pompă de circulație tip Criș 200C, G=240 mc/h; H 18mcA; N=22 kW, n 1500 rot/min buc. 1
- Ventilator centrifugal tip FVB—446 G, G 2800 mc/h; H=54mcA; N=4 kW; n=3000 rot/min buc. 4
- Robinet cu sertar până din fontă avind diam. 50—65 mm buc. 20
- Idem D=80 mm buc. 18
- idem, D 100—125 mm buc. 40
- Idem, D=150 mm buc. 7
- Idem, D=200 mm buc. 3
- Idem, D=250 mm buc. 5
- Robinet cu trei căi și presgarnitură cu flanșe avind diam. 50 mm buc. 6
- Idem, D 65 mm buc. 12
- Robinet cu reținere cu clapă, avind diam. peste 4" buc. 3
- Robinet cu cep, D"3" buc. 34
- Teavă de oțel fără sudură, Ø57 3 mm ml. 35
- Idem, Ø 70 3,5 mm ml. 2
- Idem, Ø 108 4 mm ml 45
- Idem, Ø 133 4 mm ml 25
- Idem, Ø 152 5,5 mm ml 40
- Idem, Ø 159 4,5 mm ml 55
- Idem, Ø 168 7 mm ml 6
- Idem, Ø 219 8 mm ml 85
- Idem, Ø 273 9 mm ml 90
- Idem, Ø 32 9 mm ml 60

CITITORII

Redacția continuă să primească comenzi, ce vor fi executate cu plata ramburs, pentru următoarele lucrări :

● CORESPONDENȚA COMERCIALĂ INTERNAȚIONALĂ (ENGLAZĂ, FRANCEZĂ, GERMANĂ)

● CONTRACTUL DE VINZARE INTERNAȚIONALĂ

● LEGEA CONTRACTELOR ECONOMICE, ediția a II-a

● CALITATEA — reglementări interne și internaționale

Prețul unui exemplar lei 20

ÎNTEPRINDEREA DE PRODUSE CĂRBUNOASE DIN SLATINA

La sfârșitul anului în curs se împlinesc 10 ani de când la Slatina au intrat în funcțiune primele capacități pentru fabricarea produselor cărbunoase, necesare industriei aluminiului, siderurgiei și chimiei.

Produsele cărbunoase livrate beneficiarilor sînt următoarele :

- blocuri carbonice de $120 \times 350 \times 550$ mm
- dale carbonice
- pastă de masă carbonică pentru electrozi
- electrozi siderurgici de $\varnothing 125$ — $\varnothing 600$ mm
- nipluri cilindrice de $\varnothing 125$ — $\varnothing 300$ mm
- electrozi clorosodici de $50 \times 250 \times 70 \times 240 \times 787$ mm
- $110 \times 342 \times 787$ mm
- cocs de petrol calcinat

● **BLOCURI ȘI DALE CARBONICE.** Sînt folosite în industria aluminiului la căptușirea cuvelor de electroliză. Se produc în trei tipuri diferite ca forme și dimensiuni.

● **MASĂ CARBONICĂ PENTRU PASTĂ DE ELECTROZI.** Este destinată electrozilor pentru cuptoarele de feroaliaje. Denumită și pastă soderberg, produsul respectiv este un amestec pe bază de material cărbunos avînd ca liant smoala. Se fabrică într-o singură calitate și se livrează în calupuri cu greutatea de 20 kg. Se mai folosește și la obținerea carbidului, la căptușirea cuptoarelor electrice.

Caracteristici :

- cenușe % max. 5
- volatile % max. 13—15
- sulf % max. 1
- densitate aparentă kg./m^3 min. 1550

● **ELECTROZI ȘI NIPLURI CARBONICE GRAFITATE PENTRU CUPTOARELE ELECTRICE CU ARC.** Se produc cu secțiune circulară, fără ovalități, cu suprafețele și capetele prelucrate. Electrozii și

niplurile sînt prevăzute cu locașuri pentru îmbinarea niplurilor în funcție de tipul acestora.

Niplurile carbonice se produc în 2 tipuri : cilindrice cu 2 și 3 pași de țol pentru electrozii cu diametrul de pînă la 350 mm și bitronconice cu 4 pași de țol pentru electrozii cu diametrul de 400 și 500 mm. Niplurile se ambalează în cutii de carton, livrîndu-se la fiecare electrod cîte un niplu. La cererea beneficiarilor se livrează nipluri suplimentare sau electrozi fără nipluri.

● **COCS DE PETROL CALCINAT.** Se utilizează la fabricarea anozilor precopti necesari la electroliza aluminei. Se livrează sub formă de granule.

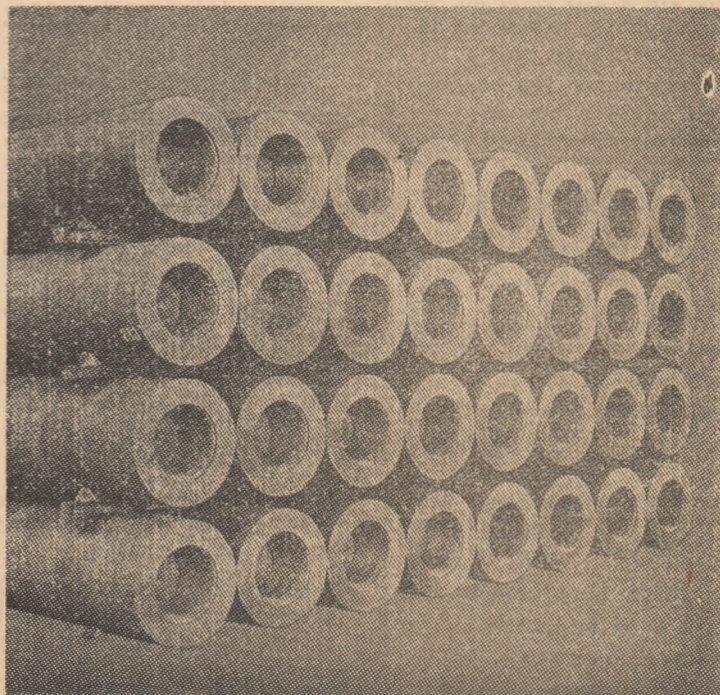
- sub 1 mm max. 20%
- peste 20 mm „ 20%
- restul între 1—20 mm

● **ANOZI DE CĂRBUNE GRAFITAT.** Sînt utilizați la electroliza clorurii de sodiu în celule cu diafragmă și celule cu catod de mercur, precum și în industria celulozei și hîrtiei. Se fabrică în 2 forme, respectiv forma A (cilindru — tije pentru electroliză), și forma B (prismă dreptunghiulară — plăci pentru electroliză).

Fețele anozilor sînt netede, plane și paralele. Este indicat ca și aceste produse să fie păstrate în condiții corespunzătoare, iar stivele să nu fie mai mari de 1,5 m.

Întreprinderea de produse cărbunoase din Slatina mai livrează electrozi utilizați la cuploarele de grafitare și electrozi copti și grafitați.

Z. EMIL

Produsele cărbunoase se depozitează în locuri uscate, bine aerisite, ferite de umezeală, praț și de surse de foc